

Baba Kama Sources 45

רמב"ם הלכות שאלה ופקדון פרק ד הלכה ח

כל המפקיד אצל בעל הבית בין כלים בין מעות על דעת י אשתו ובניו ובני ביתו הגדולים הוא מפקיד, אבל אם מסרן לבניו ובני ביתו הקטנים או לעבדיו בין גדולים בין קטנים או לאחד מקרוביו שאין שרויין עמו בבית ואין סומכין על שלחנו ואצ"ל אם מסרן לאחר הרי זה פושע וחייב לשלם אלא א"כ הביא השומר השני ראיה שלא פשע כמו שביארנו, מעשה באחד שהפקיד מעות אצל חבירו ונתנם השומר לאמו והחביאה כ אותן ולא טמנה אותן ונגנבו ואמרו חכמים אין השומר חייב לשלם מפני שנתנם לאמו שכל המפקיד על דעת בניו ובני ביתו הוא מפקיד ואף על פי שלא אמר לה פקדון הם יש לו לטעון כל שכן שהיא נזרת בהן אם היתה סבורה שהן שלי, וכן אין אמו חייבת לשלם שהרי לא אמר לה שהן פקדון ואמרו חכמים ישבע השומר שאותן המעות עצמן הן שנתנן לאמו ותשבע האם שהחביאה אותן ונגנבו ויפטרו שניהם וכן כל כיוצא בזה.

רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ד הלכה יא

מסר השומר לשומר אחר השומר הראשון חייב לשלם לניזק, שהשומר שמסר לשומר חייב, והרי הניזק אומר לו למה לא שמרת אתה בעצמך ומסרת לאחר שלם לי אתה ולך עשה דין עם השומר שמסרת לו אתה, מסרה השומר לבנו או לבן ביתו או למסעדו או נכנסו תחת השומר וחייבין.

רא"ש מסכת בבא קמא פרק א סימן יד

בעל חוב אינו גובה חובו מן היתומין מעבדים שהניח להם אביהם דהלכה כר"נ בדיני דאמר עבדא כמטלטלי דמי בכל מילי דרבנן** לגבות מן היתומים ולענין פרוזבול^ל ולענין קנין אגב אבל אם עשה עבדו אפותיקי בשטר גובה אפילו מיתמי משום דאית ליה קלא וכיון דגבי מלקוחות גובה נמי מיתמי אף על גב דלא שייך בהו טעמא דקלא משום^ל דלא רצו חכמים ליפות כח יתומים יותר מכח לקוחות בשום דבר

שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף יא עמוד ב

כגון שעשאו אפותיקי. רבינו תם ז"ל פירש במקום אחר דהאי דמגבינן ממטלטלי דיתמי לכתובה משום דכתבינן בכתובה נכסים שיש להם אחריות ודלית להם אחריות דאמטלטלי נמי קא חייל שעבודא לגבות מיתמי היכא ששעבדן בפירוש ואף על גב דלא גבי מלקוחות משום דליכא קלא לגבי יתמי לא שייך האי טעמא. וקצת קשה מכאן והא מוקי לה שעשאו אפותיקי ומשמע דוקא מעבדים גובים חוב מיתמי אבל לא משאר מטלטלים אפילו כשעשאו אפותיקי. ונראה ליישב פירוש רבינו תם ז"ל שפירש כן לפי שפוסק כמאן דאמר בפרק קמא דקידושין דמלוה על פה גובין מן היורשין משום דשעבודא דאורייתא ואף על גב דליכא קלא לא שייך האי טעמא לגבי יתמי והוא הדין למטלטלי דלית להו קלא דגבינן מן היורשים היכא ששעבדן. וסוגיא דשמעתא אזלא כמאן דאמר שעבודא לאו דאורייתא דלדידיה כל היכא דלא גבינא מלקוחות לא גבינא מיורשין דאף במקום שגובין מלקוחות אינו אלא משום נעילת דלת כדמפרש סוף פרק גט פשוט וכיון שלא חשש לתקן מלוה זו כדי לטרוף מן הלקוחות אי לא גבי נמי מיתמי ליכא נעילת דלת. ואף על גב דעולא סבר בגט פשוט דשעבודא דאורייתא הכא לפי סברתו של רב נחמן היה מיישב שמועתו ורב נחמן סבר שעבודא לאו דאורייתא מדסבירא ליה עבדא כמטלטלי דמי דלכל מילי דאורייתא הוקשו עבדים לקרקעות כדפירש בתוספות. ע"כ. מהר"י כ"ץ ז"ל.

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קעה עמוד ב

גמ'. אמר עולא: דבר תורה, אחד מלוה בשטר ואחד מלוה ע"פ - גובה מנכסים משועבדים, מאי טעמא? שעבודא דאורייתא, ואלא מה טעם אמרו: מלוה על פה - אינו גובה אלא מנכסין בני חורין? משום פסידא דלקוחות. אי הכי, מלוה בשטר נמי! התם אינהו נינהו דאפסידו אנפשייהו. ורבה אמר: דבר תורה, אחד מלוה בשטר ואחד מלוה על פה - אינו גובה אלא מנכסים בני חורין, מ"ט? שעבודא לאו דאורייתא, ומה טעם אמרו: מלוה בשטר - גובה מנכסים משועבדים? כדי שלא תנעול דלת בפני לוי. אי הכי, מלוה על פה נמי! התם לית ליה קלא. ומי אמר רבה הכי? והא אמר רבה: גבו קרקע - יש לו, גבו מעות - אין לו! וכי תימא: איפוך דרבה לעולא ודעולא לרבה, והא אמר עולא: דבר תורה, בעל חוב דיניה בזבורית! (אלא) רבה טעמא דבני מערבא קאמר, וליה לא סבירא ליה. רב ושמואל דאמרי תרוייהו: מלוה על פה - אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות, מ"ט? שעבודא לאו דאורייתא. ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו: מלוה על פה - גובה בין מן היורשין ובין מן הלקוחות, מ"ט? שעבודא דאורייתא. מיתבי: החופר בור ברשות הרבים ונפל עליו שור והרגו - פטור; ולא עוד, אלא שאם מת השור - יורשי בעל הבור חייבים לשלם דמי שור לבעליו! אמר ר' אלעא

אמר רב: בשעמד בדין. והא הרגו קתני! אמר רב אדא בר אהבה: שעשאו טרפה. והא אר"נ, תני תנא: מת וקברו! התם, דיתבי דייני אפומא דבירא וחייבוהו.
אמר רב פפא, הלכתא: מלוה על פה - גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות, גובה מן היורשין - כדי שלא תנעול דלת בפני לוי, ואינו גובה מן הלקוחות - דלית ליה קלא.

תוספות מסכת בבא בתרא דף קעה עמוד ב

לא מן היורשין - וקשה לר"י דבארבעה אבות (ב"ק דף יא: ושם) גבי הלכה גובין מן העבדים אמר ר"א אפילו מיתמי לא מיניה מיניה אפילו מגלימא דעל כתפיה ומשני שעשאו אפותיקי ומכרו משמע אבל מיתמי לא גבי ותימה דפסקינן לקמן דמלוה ע"פ גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות אלמא גובה טפי מן היורשין ממן הלקוחות והתם גבי טפי מלקוחות ותיירך רבי דודאי מלקוחות גבי טפי מדגבי מירשנים אף על גב דעדיפי לקוחות הכא כדאשכחן גבי מוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים דקאמר לעיל בחזקת הבתים (דף מא: מב.) אפסודי אפסודי אנפשייהו ואף על גב דאינו גובה מן היורשין וטעמא משום שעשו חוצפא לקנות דבר שיש עליו קול שהיה משועבד והאי טעמא לא שייך ביורשין ומהאי טעמא גבי נמי מלקוחות התם ולא מן היורשין מיהו אין נראה לרבי שמוכר שדהו בעדים גובה מן היורשין כמו מן הלקוחות מאחר דאית להו קלא כמו שמלוה בשטר גובה מן היורשין לרב ושמאל אף על פי שמלוה ע"פ אינו גובה הואיל ואית להו קלא ומטעם תקנה כמו שתקנו במלוה דגבי משום נעילת דלת והכי נמי אשכחן בסנהדרין (דף לב.) ומה טעם אמרו דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה שלא תנעול דלת בפני לוי ואפילו בכל דיני ממונות שבעולם אנו דנים בלא דרישה וחקירה משום תקנת השוק בין בדיני ירושה בין בדיני מקח ה"נ טעמא משום דנעילת דלת לאו דוקא והוא הדין במקח וממכר כדפרישית וכן בעמד בדין דבסמוך ומשום קלא גובה מן היורשנים ומן הלקוחות שלא תפתח דלת הלווים ובהיא דארבעה אבות (ב"ק דף יא:): נראה דבעי למימר כדפרישית התם אלא כגון שעשאו אפותיקי ועמד בדין דבסמוך מספקא לרבי אי משום קלא אי משום תפיס למוחזק דכל מעשה ב"ד אין משמיטין ואי הוה מעשה ב"ד הוה טעמא דעמד בדין משום דהוי כמוחזק בכך ואי לא מיירי אלא בכתובה הוי טעמא דעמד בדין משום דאית ליה קלא והלכך גבי מן יורשין משום פתיחת דלת בפני הגזלנין וכ"ש [מן] הלקוחות וזה נראה עיקר דעמד בדין משום קלא הוא ולא משום דתפיס דאונוס ומפתה גופייהו בעמדה בדין נעשה כמלוה ומשמיטין לברייתא דתניא כוותיה דשמאל בהמביא תניין (גיטין דף יח.).

רמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק יא הלכה ז

לוה שאין לו מטלטלין ויש לו קרקע אם נודע כ לבית דין שתולה מעותיו ביד אחרים כופין אותו למכור וליתן לבעל חובו, ואם לא נודע להם דבר זה מחרימין על מי שידע לו מטלטלין ולא יביאם ואח"כ יורדין לבינונית שבנכסיו ומגבין לבעל חובו כמו שיתבאר, בד"א בזמן שנפרעין מן הלוה עצמו אבל הבא ליפרע מן היורש בין קטן בין גדול לא יפרע מן המטלטלין אפילו היו מופקדין או מלוה אצל אחרים שהמטלטלין אינו תחת שיעבוד בעל חוב מן התורה.

רשב"ם מסכת בבא בתרא דף מד עמוד ב

לא משתעבדי - דלית להו קלא ולא יזהרו לקוחות דאי משתעבדי אין לך אדם שלוקח עוד מטלטלין מחבירו דלמא טרפי להו מיניה.

חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף יד עמוד ב

דמטלטלי דיתמי לב"ח לא משתעבדי וכן לנזיקין אפ"ה משתלם מן הטלית, משום דמה שאמרה תורה שהנזקין משתלמין מן העליה ליפות כחו של נזק דאם אין המזיק שוה כדי נזקו שישתלם מן העידית שבשאר נכסיו אבל היכא דאיכא פסידא לניזק כי הכא אמרינן מגופו הוא משתלם וכאלו תפס מחיים דאב ולא הוי מטלטלי דיתמי, קמ"ל לעולם אינו משתלם מגופו ומטלטלי דיתמי הוא, וגם זה אינו מתיישב בעיני דמטלטלי דיתמי דלא משתעבדי אינה דבר תורה ולמ"ד שעבודא דאורייתא אף הנזקין ובע"ח דבר תורה גובין אף ממטלטלי דיתמי דמנא תיתי דלא, ולמ"ד שעבודא לאו דאורייתא אף מן הקרקעות אינן נגבין לא בעל חוב ולא הנזקין אלא מן התקנה ואילך, והיאך שייך לומר בכל זה דין מה שאמרה תורה מגופו או מן העליה, אא"כ תאמר שאלו היתה כוונת התורה לחייב מן העידית שבנכסים לתקנת הניזק אבל במקום פסידא אפילו מגופו, לא היו חכמים מתקנים בזה שלא יהו הנזקין יכולים להשתלם מן המזיק והעמידום על דינם במקום זה.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סז עמוד א

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: גמלים של ערביא, אשה גובה פרנא מהם. אמר רב פפי: הני תותבי דבי מכסי, אשה גובה פרנא מהם. ואמר רב פפי: הני שקי דרודיא ואשלי דקמחוניא, אשה גובה פרנא מהן. אמר רבא, מריש הוה אמינא: הני ארנקי דמחוזא, אשה גובה פרנא מהם, מאי טעמא? אסמכתיהו עליהו, כיון דחזאי דשקלי להו ונפקי, וכי משכחי ארעא זבני בהו, אמינא: אסמכתיהו אארעא הוא.